

SİNOP ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS
KAMU YÖNETİMİ ve ETİK
TOPLUMSAL YOZLAŞMA ve MEDYA ETİĞİ
2021
HAKAN SEMİZ
200131034

TOPLUMSAL YOZLAŞMA ve MEDYA ETİĞİ

ÖZET:

Ana akım medyanın ve sosyal medyanın etik ışıklar etrafında incelenmesi ve toplumsal değerlere yönelik zaman içerisinde meydana gelen toplumsal erozyonu açık bir şekilde görülmektedir. Burada toplumsal değerlerin medya üzerinde yaşadığı yıkımı ve bunun ne gibi sonuçları olduğunu incelenecek ve medya etiği üzerine eleştirel bir bakış getirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Etik, Medya, Ana akım medya, Sosyal medya, toplumsal değerler

GİRİŞ:

Medya görsel ve işitsel olarak bireyleri bilgilendirmek, eğlendirmek ve zaman geçirmesini sağlamaktadır. Medya kamuoyuna yansıttığı bilgilerde mutlaka belirli kurallara uymalıdır. Bunlar medya etiği olarak da adlandırılmaktadır. Medya etiği son zamanlarda üzerinde en fazla durulan konulardan birisi olmuştur. İnsanların eğlenmesine ve bilgilendirmesine katkı sağlayan medyanın da elbette belirli etik kurallara uyması da kaçınılmazdır. Burada medyanın ana akım ve sosyal medyanın toplumda oluşturduğu erozyon ve suni gündem oluşturmasını ve bunun toplumda yarattığı olumsuz etkileri incelenecektir.

Medya Etiği:

Medya etiği gazetecilerin, meslekleri icra ederken uymak zorunda oldukları kurallar ve ilkeler bütünü olarak tanımlamak mümkündür. (İrvan, 2011) Etik değerler hangi işlemlerin doğru ya da yanlış olduklarını ortaya koyarlar. Medyanın etik değerleri üzerinde bir takım kurallar vardır bunlar:

- 1) Doğruluk ve Dürüstlük İlkesi
- 2) Tarafsız ve Objektif Olma İlkesi
- 3) Haber ve Yorum Ayrımı Kuralı
- 4) Haber Kaynağına Saygı ve Sadakat Kuralı
- 5) Özel Hayatın Gizliliğine Saygı
- 6) Cevap Düzeltme Hakkına Saygı
- 7) Çek defteri gazeteciliğinin reddedilmesi kuralı
- 8) Kurumsal çıkarların gerçeklerin önüne geçmemesi kuralı
- 9) Terör şiddet ve pornografiye karşı tavır alma kuralı (Takvim Gazetesi, 2011)

Medyanın bağımsız ve tarafsız olması dünyanın pek çok yerinde imkansız olarak görülmektedir. Bunun temel sebepleri ise medya organlarının finansman kaynağı bulamadan sektörün içerisinde varlığını sürdürebilmesinin neredeyse imkansız olması maddi olarak gelirin devam edebilmesi için bağımsız ve tarafsız olmasını bir kenara itebilmektedir.

Medya- Siyaset İlişkisi:

Chomsky'ye göre medyanın en temel görevi propaganda yapmaktır. (Göksal Gökar, 2009) Medya patronlarının kendilerine yakın olan kişilere siyasi partilere ya da rant için iktidarların propagandalarını yapmaları da bilinen bir gerçektir. Bu toplumsal yapıya da zarar vermektedir. İktidarlar ellerindeki devlet güçleri ile medya organlarını kendine yakın insanlara geçirerek kendi ideolojik propagandalarını yapmaktadırlar. Bununla birlikte iktidarlarını sürdürebilmek içinde kendi ellerinde tuttıkları kitleyi konsolide etmek amacıyla da medyayı kullanmaktadırlar. Burada çoğulcu demokrasilerde toplumu kutuplaştırmaya kadar götüren ve toplumsal değerlere aşırı zarar veren bir takım hadiselerde sıkça yaşanmaktadır. Bunun yarattığı sonuçlarla birlikte medyanın finansmanı medya patronlarının kendi çıkarları medyanın siyasetteki etkisini ayrıca medyanın gücünü de göstermektedir. Burada da medyanın siyasete etkisi ve onun da toplumsal yapıya yarattığı yıkım kendini göstermektedir. Medya siyaset ilişkisi karşılıklı bir ilişkidir. Burada çıkarlar gözetilmektedir. Medya patronu iktidara yakın durarak ihaleler krediler alabilir. İktidarlar ise kendi ideolojilerini ve propagandalarını rahatça yapabilirler. (Ceylan, 2012)

Medyada Eğlence Programları ve Toplumsal Değer İlişkileri:

Eğlence sektörü medyanın içerisinde de kendisine yer bulmaktadır. Bununla birlikte elbette ki burada da etik ilkeler gözetilmeli ve ona göre davranılmalıdır. Bugün medyanın eğlence sektörü kısmına bakıldığı zaman toplumsal gerçeklerden uzak tamamen sanal bir dünya olduğu da görülmektedir. (Ceylan, 2012) Gerçeklikten bir kopuş ve sanallık hali etkindir. Örnek vermek gerekirse herhangi bir televizyon dizisinde yer alan karakterlerin toplumsal gerçeklikte olmadığını toplumun değer yargılarından uzak zengin-fakir gibi sınıfsal ayrımların göze açıkça batırıldığı toplumda gerçeklikten bir kopuş ve adeta toplumu bir simülasyona soktuğu da açıkça görülmektedir. İyi-kötü gibi keskin çizgilerle birbirlerinden ayrılmış keskin karakterlerle zenginlerin sürekli kötü olduğu gibi bir algı yaratıldığı lakin sürekli lüks içinde yaşadığı toplumun sınıfsal kesimlerine yönelik bir

algısal dönüşümün ve sanallığın olduğu görülmektedir. Bunula birlikte insanlara “sen yetersizsizsin”algısının sıkı bir şekilde işlendiği de görülmekte ve bu toplumda mutsuz insanların sayısını da giderek attırmakta yüzünden mutsuz olan insanları vücudundan mutsuz olan insanları yaşadığı sosya-ekonomik şartlardan mutsuz olan insanlar sayılarında da ciddi bir artış olduğu görülmektedir. İnsanlara verilen mesajların sürekli olarak keskin bir şekilde çizilmesi ve insanların sürekli bir biçimde iyi-kötü, güzel- çirkin gibi sınıflandırmalara sokulması toplumsal gerçeklikle alakası olmayan bir şeydir. Baudrillarda göre gerçeklik ilkesinin medyadan çıkartılması yeni bir gerçekliğe –aslında sanal bir gerçeklik- başka bir evrenin oluşmasına sebebiyet vermektedir. Baudrillard, *medyayı imge gösterge ve kodları yeniden üreten simülasyon makinesi olarak değerlendirmektedir*. Simülasyon olmayan bir şeyi varmış gibi göstermektedir. (BAUDRİLLARD, 2005) Bu içinde bulunduğumuz sanal gerçeklik toplumsal düzeni değiştirmekte ve toplumun erezyona uğramasına neden olmaktadır. Bilmediğimiz dünyanın kapılarını açan medyanın bizi similasyona sokması toplumsal değerlerin yozlaşmasının önemli sebeplerinden birisi olmaktadır. Toplumsal değerler toplumsal yapı ve toplumsal düzenin devamlılığı için büyük önem arz eder. Toplumsal değer yargıları neyin doğru neyin yanlış olduğu hakkında genel bir yargıya ulaştırmaktadır.

Toplumsal değerler aile, din, hukuk, eğitim, ekonomi gibi kurumlar toplumsal değerlerin etkisi altında şekillenir. Toplumsal değerler kuşaktan kuşağa aktarılır. Toplumsal değerlerin temel özellikleri:

- 1) Toplum fertlerinin ortak duygu ve düşüncelerini yansıtır
- 2) Toplumsal kurallara temel oluştururlar
- 3) Zorlayıcıdır
- 4) Kuşaktan kuşağa aktarılırlar
- 5) Toplumdan topluma değişebilirler
- 6) Zamanla aynı toplumu değiştirebilirler (<https://www.felsefe.gen.tr/toplumsal-degerlerin-ozellikleri-ve-islevleri-nelerdir/>)

Toplumsal değerlerin medya üzerinden yozlaştırılması ve erezyona uğratılması ciddi bir problemdir. Televizyondan örnek vermek gerekirse tv de yer alan moda programlarının kadınları tek tipleştirme ve cinsiyet eşitsizliğine kadar pek çok etkisi olduğu bilinmektedir. Kadınların metalaştırma yapıldığı gibi sürekli olarak bunu da teşvik eden bir zihniyeti görüyoruz. Bununla birlikte televizyonlarda yanlış bilgilerin

verildiği halk sağlığını riske atacak işlerin yapıldığı bunların hepsi medyanın etik değerlerine ters düşmektedir. Burada asıl sorulması gereken soru da şudur? Bunun sebepleri nelerdir? Neden bu şekilde medya etikleri görmezden gelinerek toplumun değer yargılarına bu şekilde bir saldırı olmaktadır. Burada da aslında temel olay medyanın finansmanı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sosyal Medya ve Toplumsal Değer Çatışması:

Sosyal medya çok hızlı bir şekilde hayatımıza girdi ve adeta bir kelebek etkisi yarattı yani dünyanın herhangi bir yerinde bir kelebeğin kanat çıkması Türkiye’de bir fırtınaya sebep olabiliyor bunun için de gerek hukuksal altyapı gerekse toplumsal değer yargıları bu yeni medyanın hızına ayak uyduramamakta bununla birlikte pek çok etik sorun ortaya çıkmaktadır. Freud’un psikoanalitik yaklaşımında da dediği gibi insan şiddet ve cinsellik dürtülerine sahiptir. Toplumsal değerler ise bunu bastırmaktadır. Toplumsal değer yargıları insanların “id” diye adlandırılan ve bencil ve saldırgan tarafını ortaya koyan yapıya karşı bir set çeker ve birey bu duyguları bastırmaya çalışır. Gerçek hayatta bunu bastıran bireyler sosyal medyada ise yaratmış oldukları sanal gerçekleri üzerinden “id” özelliklerini açığa çıkartmaktadırlar. Bunun da yarattığı en büyük problem ortaya atılan binlerce fikir bunun doğal bir sonucu olarak sosyal medya- toplumsal değer çatışmaları ortaya çıkmaktadır. Toplumsal değer yargıları sosyal medyanın hızına yetişememiş olması ve dengelemenin sağlanamamış olması ciddi bir sorundur. Sosyal medyadaki bir takım etik sorunlar şunlardır:

- 1) Nefret Söylemi
- 2) Yalan söylemek, yalan haber yapmak
- 3) Halkı kin ve düşmanlığa sevk etme
- 4) Argo küfür vb. söylemlerde bulunmak
- 5) Özel hayata saygı göstermemek
- 6) İntihal yapmak

Sosyal medyanın etik sorunları üzerinden gidecek olursak nefret söylemi üzerinden toplumsal derin bir yaranın üzerine yapılan ve toplumu birbirinden nefret ettirecek söylemler buna basit bir örnektir. (İnceoğlu, 2018) Örneğin Ankara Garı Patlaması sonrası yaşanan sosyal medya rezaleti ya da Reina saldırısı sonrası yapılan paylaşımlar. İntihal yapmak da yine ciddi bir problemdir. Yalan haberin gerçek habere göre daha hızlı bir şekilde insanlara ulaştığı da bir gerçektir. Bir de bütün bunların